

Віктор Антонович ГАВРИЛЮК
(1928–2005)

В. А. Гаврилюк

Вітчизняний вчений – геоботанік, флорист, дендролог, педагог; кандидат біологічних наук (1962), доцент (1969).

Народився 21 січня 1928 р. у Шепетовці Хмельницької обл. Навчався в Курганському сільськогосподарському технікумі (1943–1946). Упродовж 1947–1948 рр. працював агротехніком у Глубокинському радгоспі Усть-Уйського р-ну Курганської обл. Згодом, у 1948 р., продовжив навчання в Курганському сільськогосподарському інституті, а з 1950 р. – в Уманському сільськогосподарському інституті (тепер Уманський національний університет садівництва). Ще в студентські роки виявив інтерес до наукової роботи, цікавився дослідженнями в галузі морфології, анатомії та систематики рослин. По закінченні університету працював лаборантом та асистентом на кафедрі ботаніки (1953–1956). З 1957 р. навчався в аспірантурі Ботанічного інституту ім. В.Л. Комарова АН СРСР (Ленінград), де вивчав біологію рослин Крайньої Півночі. По її закінченню працював старшим лаборантом, згодом молодшим науковим співробітником лабораторії рослинності Півночі відділу геоботаніки Ботанічного інституту АН СРСР (1959–1962). У 1962 р. в Тартуському державному університеті

успішно захистив кандидатську дисертацію на тему: "Биология растений юго-востока Чукотского полуострова".

З жовтня 1962 р. В.А. Гаврилюк працював старшим викладачем кафедри ботаніки Уманського сільськогосподарського інституту (УСГІ), з 1968 р. – доцентом, а впродовж 1979–1997 рр. – завідувачем кафедри ботаніки. Лекції Віктор Антонович читав на високому науковому та методичному рівні, був надзвичайно ерудованою людиною, через що користувався авторитетом серед студентів та колег.

У 1967 р. при кафедрі УСГІ за участі В.А. Гаврилюка було створено колекцію сукулентних рослин, частина якої і сьогодні знаходиться в теплично-оранжерейному комплексі. Протягом усього періоду своєї роботи Віктор Антонович працював над тематикою, присвяченою інтродукції нових декоративних багаторічників в умовах Умані, яку розпочав ще його попередник В.Ф. Ніколаєв. В.А. Гаврилюк проводив значну роботу зі створення колекцій дикорослих рослин в межах ботанічного розсадника кафедри, який був для нього віддушиною, майже цілим світом. Щороку колекції поповнювалися новими рослинами та насінням з вітчизняних та зарубіжних ботанічних установ. *Index seminum* вишу пропонував значний асортимент декоративних видів, у 1970–1980 рр. в Умані можна було замовити насіння рослин, які культивували досить рідко, зокрема, *Galtonia princeps* Decne., *Paradisea liliastrum* (L.) Bertol., *Podophyllum peltatum* L. тощо.

Упродовж багатьох років Віктор Антонович був хранителем гербарію кафедри ботаніки Уманського сільськогосподарського інституту, сприяючи поповненню його фондів, зокрема передав до нього власні гербарні збори з Чукотки, Камчатки, Карпат, Криму, колекційного ботанічного розсадника УСГІ тощо. Нині основна частина його арктичних зборів зберігається в Гербарії БІН (LE) у Санкт-Петербурзі.

До ювілею вченого та педагога в 2018 р. було видано книгу "У пошуках щастя: життєвий шлях ботаніка В.А. Гаврилюка в щоденниках, листах, спогадах сучасників". У ній висвітлено життєвий та творчий шлях ученого, його науковий доробок, опубліковано листування з ученими зі Скандинавських країн, Франції, США, Канади та квітникарями-аматорами України, представлено авторські малюнки рослин, які він виконував під час експедицій, та оригінальні фотографії.

Колеги згадують Віктора Антоновича Гаврилюка як неординарну та цікаву особистість, вимогливого наставника студентів, людину, яка любила рослини понад усе та намагалася прищепити цю любов іншим.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

- Мамчур Т.В., Карпенко В.П., Парубок М.І., Свистун М.І. *Вчені-ботаніки Уманського національного університету садівництва та їх наукові дослідження (1844–2016): монографія (присвяч. 95-річчю створення кафедри ботаніки)*. Умань: ВПЦ Візаві, 2017, 280 с.
- Чорна Г.А., Мамчур Т.В., Свистун О.В., Парубок М.І. Наукова спадщина В.А. Гаврилюка Гербарій та польові щоденники. *Наук. зап. Терноп. нац. пед. ун-ту. Спец. вип. Сер. Біол.*, 2017, 2(69): 163–173.
- Чорна Г.А., Мамчур Т.В., Свистун О.В., Дениско І.Л., Парубок М.І. *У пошуках щастя: життєвий шлях ботаніка В.А. Гаврилюка в щоденниках, листах, спогадах сучасників*. Київ: ПП Паливода, 2018, 468 с.

Т.В. МАМЧУР, Г.А. ЧОРНА